

СУЧАСНЕ МОЛОДІЖНЕ МОВЛЕННЯ (на матеріалі конфліктного дискурсу)

Досліджено стилістично знижену лексику: жаргонізми, арготизми, лайливі слова тощо, вживання яких у молодіжному дискурсі пов'язують з демократизацією мовлення, вульгаризацією мовного стандарту, тенденцією до «зниження» мовного рівня. Негативно забарвлені експресивно-оцінні мовні одиниці виконують у конфліктному дискурсі функцію «приниження» комунікативного партнера, пейоративного опредмечування його характерних рис й маркують мовленнєвий портрет адресанта, його вподобання, вік, соціальний статус, ставлення до опонента та навколишньої дійсності.

Ключові слова: дискурс, експресивність, лайка, конфлікт, молодіжний жаргон, субстандарт, суперечка.

Исследована стилистически сниженная лексика: жаргонизмы, арготизмы, бранные слова и т. д., использование которых в молодежном дискурсе связывают с демократизацией речи, вульгаризацией языкового стандарта и общей тенденцией к «снижению» языкового уровня. Негативно окрашенные экспрессивно-оценочные единицы речи ориентированы на «унижение» коммуникативного партнера, пейоративное опредмечивание его характерных особенностей и вместе с тем маркируют речевой портрет адресанта, его вкусы и предпочтения, возраст, социальный статус, отношение к оппоненту и окружающей действительности.

Ключевые слова: брань, дискурс, конфликт, молодежный жаргон, спор, субстандарт, экспрессивность.

The article deals with stylistically reduced vocabulary: jargon, argot, swear words, etc. Usage of these expressive units can be explained by the process of speech democratization and vulgarization as well as tendency to «reduce» the language level. Widely used in youth speech lexical units with a negative pejorative evaluation are focused on the «humiliation» of the dialogical partner and mark the addresser's speech portrait, their age, social status, attitude to the opponent and the surroundings.

Keywords: discourse, conflict, substandard, expressiveness, youth jargon/slang, swear-word/pejorative.

Постановка проблеми. Сучасний світ характеризується розширенням меж комунікативного простору й зростанням ролі спілкування, яке сьогодні вивчається мовознавством із проєкцією на *homo eloquens*, «людину, що говорить». Помітною тенденцією антропоцентрично спрямованої лінгвістики ХХ – початку ХІХ століть виступає активізація неформальних експресивних засобів стилістично зниженої мови, що мають власний комунікативний статус та мовну цінність і деякою мірою відображають функціонально-стилістичне варіювання словникового складу національної мови.

Останнім часом мова вулиці, мовні портрети різних соціальних груп, мова творів художньої літератури та ЗМІ характеризується надмірним уживанням стилістично знижених лексичних засобів – розмовних слів, просторіччя, жаргонізмів, лайки тощо, що відображають мовні уподобання суспільства, яке прагне в цих лексемах віднайти засоби адекватної номінації явищ. Тенденція до «зниження щабля» літературної мови, процес жаргонізації, демократизація мовлення, безперечно, забезпечують ефективність як усної, так і писемної комунікації, сприяють оновленню літературного канону, відкривають шляхи до нового балансу мовних

рівнів, але разом із тим визначають змістову орієнтацію мовлення на найнижчий за культурним рівнем контингент носіїв мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зростання дослідницького інтересу щодо стилістично зниженої лексики, зокрема, пов'язане, по-перше, з невичерпним мовотворчим потенціалом таких слів і виразів (навіть попри притаманні їм негативні конотації); по-друге, з активним проникненням неформальних елементів у сферу літературної мови, насамперед мову ЗМІ та художньої літератури.

У сучасній філології проблемам молодіжного мовлення (соціолектам, сленгу, жаргону) присвячена певна кількість праць, стосовних насамперед аналізу окремих його аспектів: семантичного й семантико-прагматичного (А. Лебедева, О. Літвінов, І. Муратова, А. Ніколенко), комунікативно-когнітивного (І. Ковальова, Н. Христич), перекладознавчого (Т. Дзюба, О. Клименко), аксіологічно-експресивного (В. Дорда, Я. Мельник, О. Тараненко, О. Ященко), лінгво- та соціокультурного (Р. Боднар, К. Бондаренко, І. Мозова, Л. Ставицька) тощо.

Мета цієї розвідки полягає в описі одиниць неформального молодіжного мовлення на матеріалі українського конфліктного діалогічного дискурсу. Матеріалом для дослідження стали твори сучасних українських письменників: Л. Дереша, О. Ірванця, В. Кашина, С. Лисенка, Неди Нежданой та ін. Звернення сучасної антропоцентрично спрямованої філологічної науки до творів художньої літератури зумовлене тим, що представлене у них мовлення персонажів є, по суті, відображенням реального мовного існування суспільства.

Виклад основного матеріалу та його обґрунтування. Конфліктний дискурс розуміємо як різновид діалогічної взаємодії, зорієнтований на досягнення антиетикетних цілей, що суперечать кооперативній спрямованості спілкування і які призводять до дестабілізації стосунків учасників комунікації. Учасниками конфліктного діалогу виступають молоді люди, які перебувають у неофіційних стосунках, а тому часто послуговуються мовними засобами сленгу/молодіжного жаргону, просторічними та, подеколи, лайливими словами. Частотність використання стилістично зниженої лексики у молодіжному мовленні пов'язується з притаманними тінейджерам альтернативним способом пізнання світу та формою мислення, у якому постійно відбуваються метафорично-метонімічні трансформації. Стилістично знижені мовні одиниці є засобом самовираження молоді й протиставлення дорослим (які у цьому випадку виступають опонентами) через кодування інформації за допомогою неспецифічної фонетики, морфології та синтаксису.

У діалогічному молодіжному дискурсі осмислено-навмисне вживання стилістично знижених елементів, безперечно, надає мовленню комунікативних партнерів конкретності, виразності та образності, робить їхні висловлення незвичайними й відмінними від визнаних штампів і кліше, а також маркує настрої, емоції та почуття співрозмовників.

За словами О. Тараненка, мовний портрет сучасника характеризується такими ознаками: 1) масове насичення тексту зниженими та субстандартними одиницями як вияв мовної розкутості й бравади; 2) стилістика пародіювання, іронічного висміювання того, про що досі прийнято було говорити якщо не в шанобливому, то принаймні у стилістично нейтральному тоні [6, с. 37].

Молодіжне мовлення, як відомо, послуговується експресивною оцінною лексикою, а тому ці засоби можуть мати негативне, нейтральне або позитивне забарвлення. Так, лексемами з негативною експресивністю виступають, напр., *лох, чмо, відстій, вольтанутий, лівий, фіговий, втрачений*; лексемами з позитивною експресивністю є слова-оцінки *прикольний, обалдєнний, путьовий, реальний, класний, кошерно, чумовий, нарядно, все путем, по кайфу, чікі-пікі, круто, кльово, супер, ніштяк, класняк* тощо, напр.:

ОЛЯ. У мене недостача.

ЖУЛЬКА. Багато?

ОЛЯ. П'ятсот.

ЖУЛЬКА. Фігня.

ОЛЯ. Долярів. А це зарплата, і бонус, і преміальні.

ЖУЛЬКА. Фігово.

ОЛЯ. Позичиш мені хоч сотню? Я у наступному місяці поверну.

ЖУЛЬКА. Можеш це у когось перехопити?

ОЛЯ. Навряд.

ЖУЛЬКА. **Блін.** Я теж без копійки (Н. Уварова).

За словами Я. Мельник та О. Ященко, позитивні та нейтральні лексеми у сучасному молодіжному дискурсі становлять близько 20 % від загальної кількості, тоді як домінують негативні емоційно-експресивні одиниці (80 % від загальної кількості). Таке процентне співвідношення свідчить про агресивне й песимістичне ставлення молодого покоління до дійсності, депресію, цинізм, нігілізм, внутрішню психічну і моральну слабкість і незахищеність, а також бажання наслідувати псевдоавторитети [4, с. 43–44].

Оскільки конфліктний дискурс пов'язаний із негативними емоціями, то, очевидно, домінувати у такому молодіжному мовленні будуть негативно забарвлені лексичні одиниці. Наведемо приклад, що ілюструє процес жаргонізації (або, за іншою термінологією, люмпенізації) сучасного діалогічного мовлення, вульгаризації мовного стандарту:

– Ой **блін**, краще йдемо звідси, – дуже тихо промовив Гладкий Хіппі.

Там, на протилежній стороні площадки ... сидів Федя і Серій, його друган, такий же пацан і гоп, як і сам Федя. Ну і паршивий Дюк, із наморщеним носом і слинявою пащекою.

– Ей, **пацан**, пс-с-с... Чуюш?

Я промовчав і вже майже підійшов до бальона.

– Маєш які-та **філки**?

Серому заманулося відібрати у нас гроші.

– Ти шо, **пацанів не уважаєш**? – задав риторичне запитання Федя.

Усередині все похололо, і я ледь чутно промовив:

– Нема часу, ми дуже спішимо.

– Ну всьо, **поц**, ти попався. Ти хочеш, щоб ми тебе тут **паламали**, да?

Вони нависли наді мною, закриваючи глибоке небо та крони дерев.

– Ти шо, **пацанів не уважаєш**, да? – перепитав він (Л. Дереш).

Особливістю сучасного мовлення тінейджерів виступає взаємодія молодіжного жаргону та «фені» (цим терміном називають блатний жаргон). Актуалізація злочинного, злодійського, тюремного жаргону пов'язана насамперед із криміналізацією суспільного життя і свідомості, а також із бажанням молоді наслідувати псевдоавторитети. Перетин соціальних і мовних процесів демонструє такий текст:

ТОЛЯН: Ну шо, мужик? Дай-но закуриць!..

ЧОЛОВІК: Дай не проходить. Воно грошей коштує. **Куриво то-їсть.**

ТОЛЯН: Шо, жалко?..

ЧОЛОВІК: Жалко у пчолки. Ви мене з мого місця зігнали, а я іще должен вас сигаретами угощать?..

ТОЛЯН: Да? Ну ладно... Я даю тобі... десять купонов за сигарету. Соголасен?..

ЧОЛОВІК: Ха! Десять купонов!.. Багач! Це січас уже не дєньгі, парєнь. Щас пачка знаєш, скіки стоїть? Іди, купи за десять купонов... Найшов дурачка...

На протилежній лаві за всім, що діється, понуро спостерігає Штир з компанії, – впівока, іще й спідлоба.

ШТИР (неголосно): *По рогам йому в'єхати, чи шо?..*

МУЛЬТИК: *Толян! Да в'єдь ти йому по рогам!..* (Штир несподівано дає Мультикові дзвінкого, з виляском потиличника, аж у того шапка злітає).

ШТИР: *Сядь, **шестьорка!**..* (До Толяна): *– І ти сядь тожже. Чого до **фраєра доколунався?** Домой ти їдеши, чи знов на кічу хочеш? **Лівер давить?**..* (О. Ірванець).

Вибір комунікантом мовних одиниць зумовлюється фактором адресата, а також почуттями, настроєм та особистим ставленням до співрозмовника і ситуації комунікації. Надання переваги стилістично зниженим мовним засобам, що наразі формують «ментальний словник» сучасників, пов'язується з масованим вторгненням розмовної стихії та субстандарту в діалогічний простір. Зокрема, дуже активна у мовленні лексема *кілер*. У синонімічній опозиції *вбивця – кілер* останнє асоціюється із семантичним компонентом «вид професійної діяльності». Це слово символізує перетворення виняткової, гріховної, морально засуджуваної дії в побутову, приземлену, а у жіночій (толерантній) інтерпретації навіть у дуже симпатичний вчинок, напр.:

МАРТА. *...Убийте мене...*

ГАЛИНА. *Я не божевільна... Чому я маю брати на себе такий гріх?*

МАРТА. *Але ж для вас це не гріх – навпаки, жалість, співчуття до стражденної...*

ГАЛИНА. *То найміть собі **кілера**.*

МАРТА. *А ви маєте когось на прикметі?*

ГАЛИНА. *Ні...*

МАРТА. *Може, ви?*

ГАЛИНА. *Чому зразу я? Я не хочу мати ніяких справ з вашими **кілерами!***

МАРТА. *Боже, про що ми говоримо! Я не маю ніяких **кілерів** і не знаю, як вони шукаються, і скільки коштують... Ви часом, не знаєте, яка у них **такса?***

ГАЛИНА. *Не знаю. Хіба що по детективах...*

МАРТА. *Чекайте... У мене є свій невеличкий **бізнес** – салон весільного вбрання. Я заповім вам мою **фірму**...*

ГАЛИНА. *Ви що, знуцаєтесь?*

МАРТА. *Чому? Мати справу з весіллям – це так гарно: завжди свято...*

ГАЛИНА. *Послухайте, розмову закінчено. Я не **кілерка**. Ви звернулися не туди... Я нічим не можу вам зарадити.... Весільний **бізнес** мене не цікавить... У мене є власний. Я продаю каву, тістечка, сік... Хотите ще чогось?*

МАРТА. *Ні, дякую...*

ГАЛИНА. *Тоді допивайте ваш сік і дайте мені спокій...* (Неда Неждана).

У наведеному прикладі засвідчено не лише лексему *кілер*, але й інші слова, пов'язані з цим «професійним видом діяльності» (*такса, фірма, бізнес* як форма розрахунку за послугу), а також продемонстровано словотвірні можливості для утворення назви-фемінативу (*кілерка*).

Подібні новотвори часом можуть набувати у конфліктному дискурсі комічного значення, напр.:

ГАЛИНА. *Сьогодні відкриття кав'ярні й вам, як одному з перших відвідувачів, належить безкоштовна кавка. Подивитесь меню?...*

МАРК. *Я не це мав на увазі...*

ГАЛИНА. *А що?...*

МАРК. *Не здогадуєтесь?*

ГАЛИНА. *Ні...* (Всміхається лукаво).

МАРК. *Не те, що ви подумали...*

ГАЛИНА. *Я взагалі нічого не думала...*

МАРК. *Людина не може не думати. Тобто, може. Але для цього потрібна неймовірна концентрація, медитативні вправи, на це здатні одиниці серед індійських йогів... Сподіваюсь, ви не йог?*

ГАЛИНА (всміхається). *Ні, не йог, вірніше, не йогиха, чи не йожка, як правильно? То що ви будете? Яку каву?*

МАРК. *Я не буду кави...*

ГАЛИНА. *Це безкоштовно...*

МАРК. *Тим більше... Безкоштовний лише сир у пастці на мишей. Так що не наполягайте...*

ГАЛИНА (сердито). *Що ви будете? Або замовляйте, або... звільніть приміщення...* (Неда Неждана).

Частовживаними у молодіжному дискурсі виступають слова на кшталт *блін, бля, фігня* (лексеми з негативною експресивністю), *тіпа, короче* (лексеми з нейтральною експресивністю), напр.:

– *Давай, різко встав! Філки давай, чюєш?*

– *Не маю ні купона.*

– *Ну, бля, якщо я найду шота, то я базарю, я тебе тута поламаю, будеш кров'ю сцати.*

*Федя сплюнув чорне слиняве лушпиння мені в лице. Я стер, мовчки вилаявшиш (Л. Дереш). У цьому діалозі засвідчено вигук **бля**, що «вживається для вираження незадоволення; скорочений варіант *блядь*» [5, с. 61–62].*

Як відомо, у діалозі основне призначення лайки, як лексики з негативною експресивною оцінкою, полягає у «приниженні» іншого учасника дискурсу. Особливо це помітно у використанні мовцями назв-характеристик інших комунікантів чи сторонніх осіб на кшталт *виродок, гад, дебіл, дегенерат, збоченець, ідіот, йолоп, кретин, лох, недоважок, недоумок, падло, паразит, покидьок, поц, придурок, хамло* та ін., які позначають людину як носія обмежених моральних якостей. Наведемо кілька прикладів із творів сучасної української літератури для ілюстрації цієї думки:

КСЕНІЯ: *Ти казав, що не хочеш дітей. Я запитала, чи впевнений ти. Ти сказав, що впевнений.*

АРСЕНІЙ розкручує пальцем попільничку.

КСЕНІЯ: *Ти навіть збирався стерилізуватися.*

АРСЕНІЙ кива.

АРСЕНІЙ: *Мені ще нема тридцяти п'яти. Тому мене висміяли в клініці. На жаль – ми не в Штатах.*

КСЕНІЯ: *Ти ідіот.*

АРСЕНІЙ: *Гаразд. Я збирався стерилізуватися не тому, що не хочу дітей. Навпаки – я їх хочу.*

КСЕНІЯ: *Збоченець* (С. Лисенко);

ДАНИЛО (у трамваї). *О! Жіночко, ви марно так притискаєтесь – що б зі мною не зробили, я все одно на вас не оженюся...*

К. (викриком) *Я вам не «жіночка», я кондуктор! Оплатіть, будь ласка...*

ДАНИЛО (з тим самим видом ботаніка). *Що оплатити? Операцію зі зміни статі з «кондуктора» на жіночу? До речі, було б цікаво спробувати...*

К. *Та ви... та ви... ти! Ідіот! Як ти смієш!!! Хамло! Прізд оплачуй!*
(М. Козиренко);

– *Ну всьо, поц, ти попався. Ти хочеш, щоб ми тебе тут паламали, да?*

Вони нависли наді мною, закриваючи глибоке небо та крони дерев.

– *Ти шо, пацанів не уважаєш, да? – перепитав він. – Чюєш, Серий?*

– *Да я бачю. Хінаблуд ванючій, кажи? А де другий поц? – Серий озирнувся й радісно скрикнув:*

– *О, ше адін хінаблуд! Стережи того, ладно?*

Серий із криками погнався за Хіппі.

Я продовжував подивляти красу зеленої глици на гілках.

– *Ти шо, курва, кітасц який-та? (Л. Дереш);*

ШТИР: *Ладно, Толян, іди, пошманай закурить.*

ТОЛЯН: *Ну да. Найшов ваньку.*

МУЛЬТИК: *Ладно, я схожу.* (Встав, підійшов було до Чоловіка з сумкою, подивились один на одного недобре так, незичливо. МУЛЬТИК, не сказавши йому ані слова, розвертається і йде далі, вагоном, до хлопців у пуховиках. Підходить, схиляється, тримаючись за спинки лавок). – *Братани, закурить не найдеться?*

СЕРГІЙ: *Братан, не курим.*

АЛК: *І тобі не советуєм...*

МУЛЬТИК: *Да ви шьо?*

АЛК: *А нічо-о... Тобі що, завестися ні з ким? Доколупуєшся, як п'яний до радіо...*

МУЛЬТИК: *Ви, пацани, базар би фільтрували. Нас тут четверо їде, поняли? Щас тіки я свисну...*

АЛК: *Так, братан. Я лівою рукою жму сто двадцять. А в нього чорний пояс карате. А у цього перший розряд по боксу. Ми твою банду замочим у моменті. Давай, зови їх!*

МУЛЬТИК: *Ну, хватить! Дасть закурить хто-небудь, чи не? Замочу щас яку-нібудь падлу!..* (Бігом підбігає до Чоловіка з сумкою, штовхає його грубо, зненацька). – *Ну, ти даєш закурити, фраєр? Пока ще по-доброму!*

Через лаву від них підводиться з сидіння Андрій. Відкладає книжку, підходить ззаду до Мультика, рукою торкає за плече. Той рвучко обертається.

АНДРІЙ: *Ходімо, закуримо. В мене є.*

МУЛЬТИК (через його плече до своїх): *Е-е, пашли смалить. Тут лох найшовся з табакеркою!* (О. Ірванець).

У наведених конфліктних діалогічних ситуаціях вживаються такі негативно забарвлені одиниці-характеристики, як *ідіот* (у зн. «лайл. дурень, недоумкувата людина, невіглас» [1, с. 488]); *збоченець* (у зн. «людина, чия поведінка, діяльність, погляди відхиляються від правильного або певного напрямку» [1, с. 443]); *хамло* («розм., лайл. зухвала, груба, нахабна людина» [1, с. 1555]); *поц* (сленгізм у зн. «лайл. поганий чоловік» [5, с. 248]); *хінаблуд/хіноблуд* (сленгізм, тут у зн. «лайл. потороч, погань» [с. 316]); *курва* (сленгізм у зн. «лайл. неприємна людина» [5, с. 175]); *ванька* (сленгізм, тут у зн. «дурник» [5, с. 72]); *братан/братани* (сленгізм у зн. «ровесник/ровесники» [5, с. 66]); *пацан* (сленгізм у зн. «хлопець; недоук, йолоп; той, що належить до злочинного світу» [5, с. 224]); *банда* (сленгізм у зн. «злоч. стихійне (на відміну від бригади) злочинне угруповання; гурт людей, компанія друзів» [5, с. 54]); *падла/падло* (сленгізм у зн. «вульг. погана, підла людина; погань» [5, с. 220]); *фраєр* (сленгізм, тут у зн. «хвалько, висуванець, самоза-

кохана, самовпевнена людина» [5, с. 309]; *лох* (сленгізм у зн. «зниж. дурень, йолоп» [5, с. 183]).

Інколи для увиразнення і підсилення негативної експресії номінацій-характеристик використовуються означення, як правило, у формі прикметників (*хіпابلуд ванючий*). З цієї ж метою у дискурсі вживається прийом нагромадження слів-характеристик, напр.:

САНЬКО-ЧОРНИЙ. *Мені з вами більше нічого тут робити! ... Я вам більше ні в чому не вірю. Хто ви такі зрештою?!*

МАГНІТОФОН. *А ти хто?*

ЕВРИКА. *Він? Жалюгідний боягуз. Дуже поширений у природі тип. Коли страшно — кусається першим. Краще випий і заспокойся.*

САНЬКО-ЧОРНИЙ. *А може, я не хочу більше пити з тобою!*

ЕВРИКА. *Він нас не знає! Він нам не вірить! Так чому ти сюди ходиш?.. Хто тебе тягне? (підіймає пляшку горілки). Може, вона, рідненька? А крім того, хліб, сосиски, сир голландський та інша гастрономія. Одне слово, можливість надудлитися і нажертися за його рахунок (киває на Дениса). А цей ударник виробництва вколює, цей філантроп ладен поїти і годувати тебе, дармоїда, цілими тижнями. Чорний, а ти сам розумієш, що ти – паразит, блощиця, нахлібник?! Що?! Не подобається? Чи, може, я помиляюсь, Денисе?*

ДЕНИС. *Припиніть ці дурні розмови.*

ЕВРИКА (до Дениса). *Почекай!*

ДЕНИС. *А пішли б ви всі!..* (В. Кашин);

ЕВРИКА. *Чого ти від моєї душі хочеш? Щоб я з тобою одружився? Так я поки що не маю такого бажання. І взагалі, покинь ці одноманітні розмови. Набридло!..*

ЛАДА. *Ну, гаразд, не сердься. Адже я люблю тебе, Костю!*

ЕВРИКА. *Ну й дурна!..*

ЛАДА. *Костю!*

ЕВРИКА. *Припини нарешті цю мелодраму! Не місце і не час. Зайде хто-небудь. Бачиш, он Білий теж тут.*

ЛАДА. *Білий п'яний і непритомний. Він нічого не чує. Та й плювати на нього, шмаркача! Це йще не людина – так собі, напівфабрикат, недоважок...* (В. Кашин).

Як зазначає А. Ніколенко, «сконцентровані навколо негативних у логічному аспекті понять» мовні одиниці мають «два види емоційної оцінки: пейоративну та меліоративну». Пейоративна емоційна оцінка є найпоширенішою і властива одиницям, семантика яких виражає негативне ставлення до предмета або явища. Меліоративна оцінка виражає позитивну реакцію мовця, що зумовлюється позитивними якостями предмета, явища або поняття. Як пейоративним, так і меліоративним лексемам притаманне фамільярне емоційне забарвлення, що має розгалужену систему конотацій: жартівливу, іронічну, насмішкувату, пародійну, зневажливу, грубу чи вульгарну [3].

Конотаційність властива не лише сленговим/жаргонним одиницям, але й запозиченим лексемам, що повсякчасно вживаються в сучасному діалогічному мовленні, напр.:

ВІН. *Чи не могли б ви показати вихід?*

ВОНА (показуючи вниз). *Ось перед вами...*

ВІН. *Красно дякую, тільки після вас...*

ВОНА. Знаєте, зараз би я залюбки пропустила вас уперед! Можу навіть допомогти і помахати ручкою...

ВІН. Ні-ні, що ви, джентльмени завжди пропускають дам уперед...

ВОНА. Це ви джентльмен?! Та я такого хамства зроду не бачила!...

ВІН (**іронічно підкреслено ввічливо з поклонами і розшаркуванням**).
Послухайте, мила пані, чи не були б ви такі люб'язні, якщо ваша ласка, показати мені дорогу, котра веде з **екстер'єра в інтер'єр**, а саме до того місця, що в простих людей називається виходом? Так вас влаштовує?

ВОНА. Он же вихід. (Показує). Хіба ви не бачите?

ВІН. То проведіть мене будь ласка...

ВОНА. Який ви безпорадний! А тоді ви дасте мені спокій? (Неда Неждана).

У будь-якому разі нагнітання негативної експресії і конфронтація, агресивність і конфліктогенність, як ознаки епохи глобальних перетворень, що визначають суттєві зміни в картині світу сучасника, його лексики і тезауруси, впливають на різні форми мовлення. Саме тому, як справедливо зазначають В. Козирев і В. Черняк, «мовна екологія вимагає активного впровадження в комунікативний простір норм толерантного вербального спілкування» [2, с. 51]. Наразі **перспективним** убачаємо опис шляхів виходу з конфліктної взаємодії й налагодження добрих взаємостосунків із діалогічним партнером.

Висновки. Таким чином, молодіжне діалогічне мовлення характеризується масованим вторгненням субстандарту в лексику і тезаурус мовної особистості. Стилійно знижена лексика (лайка, слова-паразити, сленгізми / жаргонізми / арготизми, просторіччя, суржик тощо) є часто вживаними одиницями, що маркують різні відносини, у т. ч. й відносини суперництва/конфлікту з комунікативним партнером, а також сприяють дестабілізації розмови. Негативно забарвлені (як правило, пейоративні) мовні одиниці спрямовані на приниження мовця-суперника, на негативно-оцінне опредмечування його характерних рис, але разом із тим маркують мовленнєвий портрет учасників дискурсу, їхні вподобання, вік, соціальний статус, ставлення до опонента та навколишньої дійсності.

Бібліографічні посилання

1. **Великий тлумачний словник сучасної української мови** (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. **Козырев В. А.** Современная языковая ситуация: жаргонизация речи как социокультурный феномен / В. А. Козырев, В. Д. Черняк // Вестник Герценовского университета. – 2007. – № 6. – С. 49–53.
3. **Ніколенко А. Г.** Деякі семантичні та прагматичні риси сленгізмів / А. Г. Ніколенко // Вісник Київ. нац. ун-ту. – Серія: міжмовна та міжкультурна комунікація. – 2012. – Т. 2. – № 1. – С. 128–131.
4. **Мельник Я. Г.** Експресивність у молодіжному сленгу як спосіб вираження ставлення до навколишньої дійсності / Я. Г. Мельник, О. Б. Ященко // Наукові праці Чорноморського держ. ун-ту ім. Петра Могили. – Т. 119. – Вип. 106. – 2010. – С. 41–44.
5. **Словник сучасного українського сленгу** / [упоряд. Т. М. Кондратюк]. – Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.
6. **Тараненко О. О.** Колоквіалізація, субстантизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови (з кінця 1980-х рр.) / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2002. – № 4–5. – С. 34–39.

Надійшла до редколегії 25.02.13